

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา

Factors Influencing Health Promotion of the Elderly in Bueng Phalai
Subdistrict Administrative Organization, Kaeng Sanam Nang District, Nakhon
Ratchasima Province

วันชัย จันคำ¹ สมปอง สุวรรณภุมมา² และณัฐดนัย แก้วโพนงาม³
Wanchai Chankham, Sompong Suwannaphuma and Natdanai Kaewphonngam

Received: May 11, 2022

Revised: June 22, 2022

Accepted: August 06, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากร 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากร และ 3) หาแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .83 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา โดยคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาร์ยามาเน่ จำนวน 270 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน มาใช้หาข้อมูลในการสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น และการพรรณนา จำแนกข้อมูล ผลการวิจัย พบว่า การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$) โดยเรียงลำดับด้านมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมการประเมินนโยบายส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 3.11$)

¹⁻³ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ; Faculty of Political Science, Chaiyaphum Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: Khunchay571@gmail.com, Tel. 081-9098195

ด้านการกำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 3.07$) และด้านการมีส่วนร่วมการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.02$) ตามลำดับ ตัวแปรปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก่งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมทุกด้าน พบว่า มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความสำคัญ: ปัจจัยที่มีอิทธิพล, การส่งเสริมสุขภาพ, ผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of health promotion of the elderly; 2) to study the factors influencing the health promotion of the elderly; and 3) to find guidelines for the development of health promotion for the elderly in Bueng Phalai Subdistrict Administrative Organization personnel, Kaeng Sanam Nang District, Nakhon Ratchasima Province. It was a mixed methods research. For quantitative research, a 5-level estimation questionnaire with a confidence value of .83 was conducted. The samples used in the research were the elderly in the Bueng Phalai Subdistrict Administrative Organization, Kaeng Sanam Nang District, Nakhon Ratchasima Province by calculating the number of samples according to the Taro Yamane formula for 270 people. In terms of qualitative research, in-depth interviews from 10 key informants were used to find information in the interview. The tools used in this research were questionnaire and interview form. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, namely multiple regression analysis using hierarchical variable selection method and data description and classification. The results showed that the health promotion of the elderly in Bueng Phalai Subdistrict Administrative Organization was at the moderate level ($\bar{X} = 3.07$) in descending order as follows: in terms of participation in the assessment of health promotion policies of the elderly ($\bar{X} = 3.11$), in the formulation of health promotion policies for the elderly ($\bar{X} = 3.07$) and the aspect of participation in the implementation of health promotion policies for the elderly ($\bar{X} = 3.02$) respectively. Factor variables in each aspect affecting factors influencing the health promotion of the elderly in Bueng Phalai Subdistrict Administrative Organization, Kaeng Sanam Nang District, Nakhon Ratchasima Province, as a whole, all aspects were found to be significant at the .05 level.

Keywords: Influencing Factors, Health Promotion, Elderly

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตลอดมาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของแต่ละช่วงเวลา ซึ่งปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ทำให้การปกครองท้องถิ่นไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้อย่างเต็มที่ ตามวัตถุประสงค์ในการปกครองประเทศโดยเฉพาะวัตถุประสงค์หลักในการปกครองท้องถิ่น คือการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองโดยมีตัวแทนของประชาชนในรูปของกรรมการชุมชนที่ทำหน้าแทนประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ถึงแม้ว่าองค์กรจะมีเงินทุนมากมีวัตถุดิบที่ดีและมีราคาที่ถูกกว่าคู่แข่งยังมีวิธีการและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพียงใดถ้าองค์กรขาดบุคลากรที่มีความรู้ทักษะความสามารถและทัศนคติเหมาะสมเข้ามาทำหน้าที่ในองค์กร ก็อาจส่งผลให้องค์กรขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขาดศักยภาพในการแข่งขันและการพัฒนาอาจส่งผลถึงความล้มเหลวในการดำเนินงานขององค์กรในระยะยาวในหลายมิติทางการบริหารจัดการสวัสดิการแก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ที่มีพระราชบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แม้แต่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ (พระปวิวัฒน์ ปิยสีโล (จักรแต), 2554)

การสงเคราะห์ผู้สูงอายุเป็นภาระหน้าที่หนึ่งขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะเพื่อประชาชน ซึ่งได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กล่าวคือ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (10) กำหนดให้เทศบาลเมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนตำบล ให้การสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยรวมไว้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสอื่น ๆ ส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ในการสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิตเช่นเดียวกับเทศบาล เมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบล โดยปรากฏอยู่ในมาตรา 17 (27) (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2548)

ผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จากผลการดำเนินงานปีงบประมาณ ตั้งแต่ปี 2560 เป็นต้นมา พบว่า ประชากรผู้สูงอายุ 368,743 คน คิดเป็นร้อยละ 14.01 ได้รับการคัดกรอง ADL จำนวน 310,374 คน คิดเป็นร้อยละ 84.718 เป็นผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม 302,683 คน คิดเป็นร้อยละ 97.52 ผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน 5,665 คน คิดเป็นร้อยละ 1.83 ผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง 2,026 คิดเป็นร้อยละ 0.65 ได้รับการคัดกรองโรคและปัญหาสำคัญ ได้แก่ เบาหวาน ความดัน ฟัน สายตา และร้อยละ 80 ได้รับการคัดกรอง Geriatric Syndromes และผลการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการคัดกรองจากอัตราความชุกของผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงภาวะสมองเสื่อม (ด้วยการประเมิน MMSE) คือคิดร้อยละ 4.91 อัตราความชุกของผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงภาวะหกล้ม เท่ากับร้อยละ 5.23 (ประเมินด้วย Time get and go test) และร้อยละ 97.55 ของผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการทำกิจวัตรประจำวันพื้นฐาน ประชากรในตำบลบึงพะไล 7,952 คน คิดเป็นร้อยละ 2.34 ผู้สูงอายุ 1,650 คน คิดเป็นร้อยละ 0.78 โดยได้จัดทำรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมที่

ดำเนินการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ที่ตอบสนองประเด็นการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา ประกอบการพิจารณาประเมินผลการดำเนินงานด้านส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในการขับเคลื่อนการพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล และเป็นประโยชน์ให้มากที่สุด (จังหวัดนครราชสีมา, 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงตัวแปรต่าง ๆ ที่อาจมีผลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ระดับใด ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยปัจจัยใดบ้าง แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา ควรจะเป็นอย่างไร โดยคาดหวังว่าสามารถเพิ่มการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมาในอนาคตได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสมวิธี (Mixed Method) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 832 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา) ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิ (Stratum) เพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับความครบถ้วน ครอบคลุม และคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 270 คน (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2542) ผู้วิจัยใช้การสุ่มที่อาศัยความน่าจะเป็น โดยใช้เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตาม

สัดส่วน (Proportional Allocation) เพื่อกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของประชากรบุคลากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา ให้มีความเหมาะสมตามจำนวนของสัดส่วนประชากรในการหาสัดส่วนที่เหมาะสม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 0.83 ค่า IOC เข้าใกล้ 1.00 ถ้าพบว่าคำถามข้อใดต่ำกว่า 0.6 ควรจะปรับปรุงข้อคำถามใหม่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไข และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทำการทดสอบ (Try out) จำนวน 30 คน กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้วิธีของ Cronbach's Alpha ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบราคมี่ค่าเท่ากับ .83 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมาแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อบรรยายข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาและวิเคราะห์ระดับการส่งเสริมสุขภาพและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา และการใช้การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Regression Stepwise Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านสัมพันธภาพทางสังคม 4) ด้านสิ่งแวดล้อม 5) ด้านความมั่นคงในชีวิต ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ที่ คำนวณหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อ (Content Validity index: CVI) เท่ากับ .83 ไปเก็บรวบรวมกับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา ด้วยวิธีคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่สามารถให้ข้อมูลองค์ความรู้ ความเป็นมา สภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 10 คน

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ โดยประสานงานเพื่อขออนุญาตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์การของการสัมภาษณ์

แล้วดำเนินการสัมภาษณ์พูดคุยอย่างเป็นกันเองตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่วางไว้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะของตนเองอย่างเต็มที่ โดยแยกเป็น 1 กลุ่ม เป็นจำนวน 10 คน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Induction of Analysis) โดยเน้นเนื้อหาอ้างอิงจากกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างถูกต้อง และการวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุปการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Analysis) ใช้การตีความหมายเพื่อสร้างข้อสรุปจากเหตุการณ์ที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ตามเอกสาร

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$, $S.D. = .38$) โดยเรียงลำดับด้านมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมการประเมินนโยบายส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 3.11$, $S.D. = .37$) ด้านการกำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 3.07$, $S.D. = .17$) และด้านการมีส่วนร่วมการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.02$, $S.D. = .69$) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมทุกด้าน พบว่า ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$, $S.D. = .44$) โดยเรียงลำดับด้านมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.25$, $S.D. = .56$) ด้านร่างกาย ($\bar{X} = 3.09$, $S.D. = .25$) ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.08$, $S.D. = .52$) ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ($\bar{X} = 3.05$, $S.D. = .69$) ด้านความมั่นคงในชีวิต ($\bar{X} = 2.88$, $S.D. = .69$) ตามลำดับ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมทุกด้าน พบว่า ด้านความมั่นคงในชีวิต (X_5) ด้านร่างกาย (X_1) ด้านสิ่งแวดล้อม (X_4) ด้านจิตใจ (X_2) ด้านสัมพันธภาพทางสังคม (X_3) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 1.222, .658, -.272, -.439, -.509 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (β) 2.224, .449, -.375, -.648, -.936 โดยทั้ง 5 ปัจจัยดังกล่าว มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$Y' = 1.328 + 1.222x_5 + .658x_1 + -.272x_4 + -.439x_2 + -.509x_3$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$= Z_{Y'} = 2.224Z_{X5} + .449Z_{X1} + -.375Z_{X4} + -.648Z_{X2} + -.936Z_{X3}$$

3. แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ควรมีการดำเนินการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ กลยุทธ์และการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพสู่การปฏิบัติ ตรวจสอบกระบวนการทุกขั้นตอน โดยนำกลยุทธ์ วางแผนงานสู่การปฏิบัติสำหรับผู้สูงอายุ กำหนดนโยบายหลักของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ ส่งเสริมวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับนโยบาย การดำเนินงานและการประเมินผลงาน ให้การส่งเสริมสนับสนุนเจ้าหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ปฏิบัติตามแผนงานและสนับสนุนด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ มีการประชุมชี้แจงและกำหนดแนวทางร่วมกัน มีการติดตามผลการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การติดตามผลกระบวนการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยตรงตามกลยุทธ์ จุดเน้น มาตรฐานการส่งเสริมสุขภาพ ทำการประเมินผลการดำเนินงานสะท้อนกับปัญหา และสรุปผลการประเมินร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลการดำเนินงานทุกขั้นตอนเกี่ยวกับการจัดสรรทุนหรืองบประมาณ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมทุกด้าน พบว่า การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับด้านมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมการประเมินนโยบายส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ด้านการกำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ และด้านการมีส่วนร่วมการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธรรม นันทมงคลชัย และคณะ (2553) พบว่า ผู้สูงอายุหญิงที่เลี้ยงหลานในเขตชนบทภาคเหนือ 1) มีอายุเฉลี่ย 61.1 ปี กลุ่มที่มีมากที่สุด มีอายุระหว่าง 60-69 ปี มีระดับการศึกษา ชั้นประถมศึกษา สถานภาพสมรสหม้ายหรือหย่าร้าง ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 3,000-5,000 บาท เฉลี่ยเท่ากับ 4,309.90 บาท ส่วนใหญ่มีสัมพันธภาพ ในครอบครัวในระดับดีมีแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง และประมาณครึ่งมีส่วนร่วมในกิจกรรมทาง สังคมในระดับสูง 2) ส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพกายในปัจจุบัน โดยโรคประจำตัวเรื้อรังที่พบมากที่สุด คือ โรคความดันโลหิตสูง โรคไขข้ออักเสบ โรคเบาหวาน และโรคหัวใจ 3) มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองอยู่ใน ระดับสูง 4) อายุการศึกษา สถานภาพสมรส สัมพันธภาพในครอบครัว แรงสนับสนุนทางสังคม และการมี ส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุหญิงที่เลี้ยงหลาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.05 ในขณะที่ปัจจัยด้าน รายได้ครอบครัวต่อเดือน ปัญหาสุขภาพกายในปัจจุบัน การเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมาไม่มีความสัมพันธ์กับความ รู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุหญิงที่เลี้ยงหลาน ปัจจัยด้านสัมพันธภาพในครอบครัว อายุและแรง

สนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลและ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุหญิงได้ร้อยละ 35.4 โดยปัจจัยที่สามารถ 48 คาดทำงานายความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุหญิงได้ดีที่สุด คือ สัมพันธภาพในครอบครัว รองลงมาคือ อายุและท้ายสุด คือ แรงสนับสนุนทางสังคม ส่วนปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของ ผู้สูงอายุหญิงที่เลี้ยงหลานได้แก่ รายได้ครอบครัว และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมทุกด้าน ตัวแปรต้นทุกด้าน ตัวแปรต้นทั้ง 5 ด้าน พบว่า ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยเรียงลำดับด้านมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสัมพันธภาพทางสังคม และด้านความมั่นคงในชีวิต ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา ชูเลขา (2554) พบว่า ผู้สูงอายุนิยามได้น้อยกว่ารายจ่าย โดยกลุ่มผู้สูงอายุร้อยละ 37.2 มีรายได้ไม่พอเพียง เพราะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่มีอาชีพจึงไม่มีแหล่งรายได้ และร้อยละ 62.8 ของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้พอเพียง โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุมีอาชีพรับราชการมาก่อน จึงมีแหล่งรายได้จากบำนาญ เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมทุกด้าน พบว่าด้านความมั่นคงในชีวิต X_5 ด้านร่างกาย X_1 ด้านสิ่งแวดล้อม X_4 ด้านจิตใจ X_2 ด้านสัมพันธภาพทางสังคม X_3 โดยทั้ง 5 ปัจจัยดังกล่าว มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมยุรี พงษ์นาค (2555) พบว่า ปัจจัยด้านสถานภาพส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์ต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ควรกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ กลยุทธ์และการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพสู่การปฏิบัติ ตรวจสอบกระบวนการทุกขั้นตอน โดยนำกลยุทธ์ วางแผนงานสู่การปฏิบัติสำหรับผู้สูงอายุ กำหนดนโยบายหลักของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ ส่งเสริมวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับนโยบาย การดำเนินงานและการประเมินผลงาน ให้การส่งเสริมสนับสนุนเจ้าหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ปฏิบัติตามแผนงานและสนับสนุนด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ มีการประชุมชี้แจงและกำหนดแนวทางร่วมกัน มีการติดตามผลการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การติดตามผลกระบวนการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยตรงตามกลยุทธ์ จุดเน้น มาตรฐานการส่งเสริมสุขภาพ ทำการประเมินผลการดำเนินงานสะท้อนกับปัญหา และสรุปผลการประเมินร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลการดำเนินงานทุกขั้นตอนเกี่ยวกับการจัดสรรทุนหรืองบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตวิทย์ สวัสดิ์มงคล (2551) พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ได้มีการสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองบัว จัด

สวัสดิการเพื่อสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ สนับสนุนกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุและมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น สถานีอนามัยตำบลหนองบัว องค์การบริหารส่วนจังหวัด และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการดูแลผู้สูงอายุ เป็นการแจกจ่ายยังชีพ การดูแลรักษาสุขภาพ การออกหน่วยเคลื่อนที่จากจังหวัด การจัดหาไม้เท้า เครื่องพุงกาย การช่วยเหลือเรื่องที่ทำกิน และแหล่งเงินทุนต่าง ๆ

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา ได้ดังนี้

สัญลักษณ์รูปลูกศร คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา ที่ผู้วิจัยได้ศึกษา มีทั้งสิ้น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย จิตใจ สัมพันธภาพทางสังคม สิ่งแวดล้อม และด้านความมั่นคงในชีวิต ทุกด้านมีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

สัญลักษณ์รูปวงรี คือ ระดับการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษา มีทั้งสิ้น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการกำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ด้านการมีส่วนร่วมการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ และ ด้านการมีส่วนร่วมการประเมินนโยบาย

ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งระดับการพัฒนาดังกล่าวส่งผลมาจากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ทั้ง 5 ด้าน

สัญลักษณ์รูปวงกลม คือ แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งแนวทางดังกล่าวเกิดจากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ และระดับการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา คือ “ควรกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ กลยุทธ์และการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพสู่การปฏิบัติ ตรวจสอบกระบวนการทุกขั้นตอน โดยนำกลยุทธ์ วางแผนงานสู่การปฏิบัติสำหรับผู้สูงอายุ กำหนดนโยบายหลักของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ ส่งเสริมวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับนโยบาย การดำเนินงานและการประเมินผลงาน ให้การส่งเสริมสนับสนุนเจ้าหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ปฏิบัติตามแผนงานและสนับสนุนด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ มีการประชุมชี้แจงและกำหนดแนวทางร่วมกัน มีการติดตามผลการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การติดตามผลกระบวนการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยตรงตามกลยุทธ์ จุดเน้น มาตรฐานการส่งเสริมสุขภาพ ทำการประเมินผลการดำเนินงานสะท้อนกับปัญหา และสรุปผลการประเมินร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลการดำเนินงานทุกขั้นตอนเกี่ยวกับการจัดสรรทุนหรืองบประมาณ”

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัย ได้ใช้พื้นที่ในการศึกษาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา เป็นพื้นที่เดียวในการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐ ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ หรือการปฏิบัติหน้าที่เป็นภาคีเครือข่าย ซึ่งพร้อมที่จะช่วยเหลือประชาชนในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการส่งเสริมผู้สูงอายุของทุกภาคส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้เป็นการบริหารจัดการอย่างชัดเจน

2. การกำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ การนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ และการประเมินนโยบายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐ ควรให้ความร่วมมือประสานงานแก่ทุกฝ่าย โดยไม่มีการเลือกความสำคัญของบุคลากรสายงานใดสายงานหนึ่ง ไม่ยึดติดกับประเพณีที่ติดต่อกันมา ระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชนในพื้นที่ และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ

3. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ หรือประชาชน ควรมีส่วนร่วมในด้านการกำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ และการประเมินนโยบายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุอย่างชัดเจนซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความเหมาะสม และสามารถนำนโยบายข้อระเบียบมาปฏิบัติให้เป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การกำหนดนโยบายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ ควรมีส่วนร่วมในกำหนดนโยบายในการปฏิบัติหน้าที่มีแผนแม่บทอย่างชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษรโดยนำไปใช้ และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติต่อหน้าที่เป็นรูปธรรมได้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ ควรนำนโยบายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ และให้บุคลากร หรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรต่าง ๆ ได้มีส่วนในการปฏิบัติหน้าที่ โดยยึดหลักความเอาใจใส่ ติดตามในการทำงานร่วมกัน การปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ มารณรงค์เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

3. การประเมินผลนโยบายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ ควรกำหนดให้สาธารณสุขอำเภอ หรือผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นรองประธาน โดยร่วมกับชุมชนในโครงสร้างคณะกรรมการ มีบทบาทในการประเมินผลนโยบายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุอย่างจริงจัง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2548). *คู่มือการปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น*. เข้าถึงได้จาก <http://www.dla.go.th/work/planlocal>.
- กฤตวิทย์ สวัสดิ์มงคล (2551). *บทบาทในการดูแลผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวอำเภอครีนคร จังหวัดสุโขทัย*. (การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กัลยา วาณิชยปัญญา. (2542). *การวิเคราะห์สถิติ: สถิติเพื่อการตัดสินใจ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.
- จังหวัดนครราชสีมา. (2562). *รายงานผลการดำเนินงานตามประเด็นการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา*. (อัดสำเนา).
- ปริญญา ชูเลขา. (2554). *รายได้และรายจ่ายผู้สูงอายุในประเทศไทย*. (สารนิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระปยวัฒน์ ปียสีโล (จักรแต). (2554). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มยุรี พงษ์นาค. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. *วารสารคหเศรษฐศาสตร์*, 56(3), 10-17.

สุธรรม นันทมงคลชัย และคณะ. (2553). ภาวะสุขภาพและความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ
หญิงที่เลี้ยงหลานในเขตชนบทภาคเหนือของประเทศไทย. *วารสารสาธารณสุขศาสตร์*,
41(1), 29-37.